

ומפרשינן: אליבא דרבי אליעזר לא תיבעי לך. דודאי לקטן יתננה ולא לחרש. משום דסבר דחרש ספק בר דעת הוא. וחייב במצוות מספק.

דתניא: רבי יצחק אומר משום רבי אליעזר: תרומת חרש לא תצא לחולין. מפני שהוא ספק אם דעתו צלולה או לא. ומספק יש לנהוג בו כחומרי תרומה, ולאוסרה לזרים.

מיהו צריך הפקח לחזור ולתרום תרומה אחרת כדי לתקן את הטבל. דשמא אין תרומתו תרומה.

יחליפו ויתירו ליתן אף לבני חיובא. אבל האי [חמור] לאו אדם הוא. ואדם בחמור לא מיחלף.

ואם אין עמו אלא חרש ושוטה, יתן לשוטה ולא לחרש. משום דשוטה אין בו דעת כלל. אבל חרש אית ליה דעת קלישתא.

ואם עמו שוטה וקטן, יתן לשוטה ולא לקטן. משום דלקטן איכא דעת טפי מאשר לשוטה.

איבעיא להו: אם יש עמו חרש וקטן, מאי? למי יתן את כיסו?

מעיקר הדין בלא ציווי. אלא שכשעושה על דעת אביו הרי זה נראה כמצוהו].

אבל מהחתם סופר נראה איפכא דכתב בישוב סתירת דברי הרשב"א הנ"ל, דאיסור "לא תעשה מלאכה" אינו אלא כשעושה את המלאכה יחד עם בנו, דומיא דמחמר בבהמה. אבל כשאומר לקטן לעשות לבדו, אינו אלא משום איסור ספיה בידים. והא דמסיים ב"לא תעשה מלאכה אתה ובנך", היינו היכא דמסייע ליה. הרי דאית ליה דאין בבנו דין שבתה, אלא דין "מחמר" בלבד. ובאמת פלוגתא דרבנותא היא. דמדברי הרשב"א הנ"ל נראה, דאיסור לאו ד"לא תעשה מלאכה" הוא. וכן כתבו החינוך, והרמב"ן בספר המצוות. אבל הרס"ג בספר המצוות כתב, דעשה ד"למען ינוח" הוא.

אלא שדבריו נפלאו מאד. דהא קרא ד"למען ינוח" לא כתיב אלא ב"שורך וחמורך". או ב"עבדך ואמתך", אבל בבנו ובתו לא כתיב כלל. ויעוין בפירוש הרב פערלא, שכתב דכיון דכתיב "לא תעשה כל מלאכה אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך ושורך וחמורך וגו', למען ינוח שורך וחמורך", הוה שור וחמור דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל. שלא ללמד על עצמו יצא,

בקטן. משום דאסור לספות לו בידים. כדכתיב "לא תאכלום", וקרינן "לא תאכלום". רשב"א. ובסוף דבריו כתב, דכל דהקטן עביד על דעת אביו, עובר האב משום "לא תעשה מלאכה אתה ובנך".

וכבר עמדו האחרונים בסתירת דבריו. וכן הקשו, למה צריך ללאו מיוחד בשבת. הא כל איסורים שבתורה אסור לספות לו בידים. ותירץ האמרי בינה דקטן אין לו מחשבה. ובשבת בעינן "מלאכת מחשבת". ואי לאו האזהרה המיוחדת בשבת, לא היה שייך איסור ספיה בידים.

ויעוין באחיעזר, חלק ג סימן פא, שדחה תירוצו מכח סוגית ההגמרא לעיל [קכא א], דמוכח מהתם דאף במלאכת שבת איכא חיוב לבית דין להפרישו. אלמא, שייכא בקטן "מלאכת מחשבת".

ותירץ, דאיסור ספיה בידים אינו אלא כשמצוהו להדיא לעבור איסור. אבל בשבת איתרבי דכל דעביד על דעת אביו, אף כשאין מצוהו אסור. שגדר האיסור הוא משום שבתת בנו.

[ומרש"י ביבמות קיד א נראה, דאין איסור